

Tooma Sookatsejaam.

L. Rinne.

Katsejaama asukoht ja maa-ala.

Tooma Sookatsejaam asub 5 km Vägeva raudteejaamast, Endla soola kirdepoolses osas.

Katsejaama piirides on madal-, ülemineku- ja kõrgsood, samuti ka mineraalmaid. Tooma Sookatsejaam koosneb kahest talust, nimelt Tooma ja Kubja talu maadest.

Tooma Sookatsejaama maa-ala suurus:

	Tooma	Kubja	Kokku
Põldu	13,44 ha	10,59 ha	24,03 ha
Heinamaad (asuvad peaaesjalikult madalsool)	21,50 „	11,10 „	32,60 „
Karjamaad (mineraalmaal, osalt sool)	14,06 „	15,15 „	29,20 „
Metsa	7,25 „	—	7,25 „
Aiamaad	0,48 „	0,27 „	0,75 „
Kõlbmata maad (peaaesjalikult kõrgsoo)	45,91 „	—	45,91 „
Järvepinda	20,18 „	4,92 „	25,11 „

Täpsemad andmed Tooma Sookatsejaama soode iseloomu kohta olid avaldatud juba enne sõda Soopar. Seltsi väljaannetes. Uurimata oli soo, mis asub seltsi poolt ostetud Kubja talu piirides. See on võrdlemisi vähe kõdunenud madalsoo, keskmiselt 50 sm kuni 1 m ja rohkem sügavusega. Soopinna taimkattest oleks nimetada: *Carex vulgaris*, *Carex caespitosa*, *Carex panicea*, *Carex flava*, *Spirea ulmaria*, *Geum rivale*, *Parnassia palustris*, *Sesleria*, *Eriophorum vaginatum* j. t. Soo aluspõhjaks on savikas kruusa-liiva segu.

Soomulla analüüs on keskmisele proovile tehtud 0—20 sm ja 20—40 sm sügavuselt.

Tooma Sookatsejaama Kubja madalsoo mulla¹analüüsi andmed:

Sügavus	Mahukaal. Abs. kuiv	Aine % kuivolluses					1 ha sisaldab kg			
		Tuha %	C a O %	P ₂ O ₅ %	S O ₃ %	N %	Tuhka	C a O	P ₂ O ₅	N
0—20 sm .	100	7	4,0	0,27	0,04	3,7	14000	8000	540	7400
20—20 sm .	105	9	5,4	0,17	0,06	2,8	18900	113400	357	5880

Selle soomulla väikese mahukaaluga kokkukõlas on tema võrdlemisi madal kõdunemise-järk ja ka võrdlemisi madal tuhasisalduse %. Lubjasisalduse poolest on see soomuld rikas. Läm-mastikusisaldus on rahuldava lähedal.

Madalsoo pinda, mille analüüsi andmed ülal toodud valmistatakse praegu katsete tar-vis ette. Soopindadest on madalsoo Tooma talu piirides praegu juba kõik kultiveeritud; ülemi-nekusoost on tehtud soo-karjamaa. Kõrgsoo ja peale selle veel madalsoo Kubja talu piirides on esiotse parandamata.

Katsetegevuse üldsihid ja katsete kava.

Silmas pidades meie majanduslikke olusid, peame võtma kultiveerimisele esimeses järjekorras niisugused soopinnad, mis seda kõige rohkem võimaldavad. Niisugustena tulevad käsile esimeses järjekorras meie madalsood. Vastavalt sellele on siis ka vaja kõigepealt kindlaks määrata madalsoode kultiveerimisväärtus ja kultiveerimisviisid. Kahtlemata tuleb siinjuures arvestada välismailsaavutatud andmetega sel alal, kuid siiski on tarvis ka meil leida oma oludele vastavaid sooparandusmeetode. Sellepärast kujuneks Sooparanduse Seltsi katsetegevuse ülesanne järgmiselt:

1. välismaail tarvitusel olevate sookultuuri-meetodite katsumine meie oludes;
2. meie oludele vastavate sookultiveerimismeetodite väljatöötamine. Meie soode kultiveerimismeetodite otsimisel ja järelekatsumisel tuleb eriti silmas pidada sel alal juba saavutatud kogemusi Eestis.

Põllumajanduslikult soode kasutamise kõrval tuleb ka silmas pidada soode kultiveerimise metsamajanduslikku tähtsust.

Kõigi sooparanduse meetodite katsumisel tuleb aga silmas pidada iseäranis sookultuuri majanduslikku tasuvust (rentabelsust). Ainult meie oludes tasuvad sooparanduse meetodid tulevad võtta tegelikule tarvitusele. Sellepärast on Sooparanduse Seltsi katsetegevuse peaülesandeks leida, kuidas tuleb asjatundlikult soid kultiveerida, välja minnes tasuvuse seisukohalt. Paljudel juhtumitel tuleb analüüsida soomulda paralleelselt katsetele, et neid oleks võimalik edukamalt korraldada.

Meie katsetegevuse otsekoheks ülesandeks sookultuuri alal on üksikute kultiveerimisvõtete ja momentide mõju selgitamine taimekasvatusele. Sooparanduse Seltsi Tooma Sookatsejaama katsete kavasse esialgu on võetud järgmised tööd:

Kuivatuskatsed. Kuivatamisega algab soode kultuur. Korrapärasest kuivatusest oleneb kogu edaspidine sookultuur. Sellepärast on ka katsejaam alanud oma tegevust just kuivatuskatsetega. Seninsaavutatud andmetest ei ole veel küllalt, et lahendada kuivatusküsimusi ja sellepärast tuleb jätkata Sookatsejaamal kuivatuskatseid kuni küsimuse lahendamiseni. Kuivatuskatsete juurde kuuluvad ka paisutamiskatsed. Kuivatamise ja harimise tagajärjel tekib soo vajumine. Soo vajumise määra kindlakstegemine kuulub ka katsejaama tegevuse kavasse.

Seni on kuivatuskatsete tagajärjed Tooma Sookatsejaamas, toru- ja lattdrenaaziga dreeneerides, 130 sm ja 90 sm sügavusele paigutatud drenide ja 15 m, 20 m, 30 m, 40 m vahelaiuste juures keskmiselt järgmised:

Kuivatuse algsügavus	130 sm								90 sm							
	40 m		30 m		20 m		15 m		40 m		30 m		20 m		15 m	
Vahelais	Toru- dren.	Latt- dren.	Toru- dren.	Latt- dren.	Toru- dren.	Latt- dren.	Toru- dren.	Latt- dren.	Toru- dren.	Latt- dren.	Toru- dren.	Latt- dren.	Toru- dren.	Latt- dren.	Toru- dren.	Latt- dren.
Drenaazi viis																
Keskm. põh- javee süga- vus sm	89	77	102	76	103	83	103	85	72	77	68	75	68	78	65	77

Võrreldes Tooma Sookatsejaamas kuivatuskatsete tagajärgi hästi ja halvasti kõdunenud soomullas, saab keskmiselt järgmised andmed:

Kuivatuse algsügavus	90 sm			130 sm			
	20 m	30 m	40 m	20 m	30 m	40 m	
Vahelais							
Halvasti kõdunenud soomuld	68	69	73	105	104	91	Keskmine põhjavee sü- gavus sm
Hästi kõdunenud soomuld	70	66	64	90	80	70	

130 sm algsügavusega torudrenaaž mõjub kõige intensiivsemalt. Madalam kuivatussügavus oli igas suhtes ajaliselt ja ruumiliselt ühetasasemalt põhjavee sügavusele mõjunud kui suurem kuivatussügavus.

Mitmesugune drenide vahelaiuse mõju põhjavee sügavusele on 90 sm kuivatuse algsügavuse juures üsna väike; ainult 130 sm kuivatuse algsügavuse juures tuleb ta rohkem ilmsiks. Võrreldes 15 m ja 20 m vahelaiusega dreneeritud maad, näeme, et põhjavee sügavus nii toru- kui ka lattedrenaaži suhtes peaaegu sama on. Lattedrenaaži juures on isegi suuremate vahelaiuste juures vahe vaevalt märgatav. Torudrenaaži juures on aga dreni suurema vahelaiuse mõju põhjavee sügavusele selgesti märgata, võrreldes 30 m ja 40 m vahelaiuste juures mõõdetud põhjavee pinda. Drenaaži kuivatusemõju vahe hästi ja halvasti kõdunenud soomulde võrreldes, on selgesti märgatav. See vahe on suurem suurema kuivatussügavuse juures.

Pilt nr. 1. Heinamaa väetuskatsed madalsool Tooma Sookatsejaamas. Katsete üldvaade.

Harimiskatsed. Kuivatamisele järgneb soode harimine ja sellepärast on sookatsejaama ülesandeks leida ja põhjalikult uurida otstarbekohaseid harimisviise.

Tooma Sookatsejaamas on Eesti vabariigi ajal sisse seatud heinamaa harimiskatsed. Katse ülesandeks oli uurida, kui võrd heinamaa kamara arenemisele ja saagi suurusele mõjub mitmesugune heinamaa harimine äkke ja rulli abil, mitmel viisil kombineeritult. Katsete tagajärjed näitavad, et halva heinkamaraga võrdlemisi väärtuseta heinamaa juures, ainult heinamaa püälispinda mitmel viisil harides, saaki ei ole võimalik tõsta, kui see harimine käsikäes heinamaa uuendamisega ei sammu. Muidugi peavad niisugused katsed paremate heinamaadega veel korratud olema.

Väetuskatsed. Väetuskatsete tähtsus sookultuuris on õige suur. Sel alal on saavutatud juba teistes katsejaamades, eriti välismaail, väärtuslikke andmeid. Elementaaralustena on nende poolt tehtud eeltööd suure väärtusega paljudes väetusküsimustes, kuna meie ülesanne seisab tasuvate väetusviiside ja väetusnormide uurimises ja kindlaks määramises meie oludes. Sellejuures tuleb eriti silmas pidada meie kodumaa väetusainete tagavarasid, nagu on meie fosforiit. Väetuskatsete juures tuleb võtta veel uurimise alla väetuse järelmõju, tagavaraväetise tarvidus ja väetisainete külviaja mõju saagile.

Väetuskatse tulemused osalt on toodud allpool. Eesti fosforiidi kohta võib katsete andmetel tähendada, et ta sooheinamaa väetamisel, võttes teda rikastamata kujul $2\frac{1}{2}$ — 3 korda kaalu järgi rohkem kui superfosfaati, hea eduga kasutada võib. Need andmed ei ole veel lõplikud, sest et katsed alles käimas on.

Taimede külviaja katsed. Siia kuulub mitmesuguste külviaegade mõju katsumine saagi suurusel. Siin on iga aasta ilmastikuolud väga suure mõjuga ja katsed on liig lühikese aja jooksul eslotsa veel käimas, et võimalik oleks kindlamale otsusele jõuda üksikute taimede külviaegade kohta.

Taimekasvatus. Neil on meie sookultuuris suur tähtsus. Siia kuuluvad ka sordivõrdluskatsed. Nende katsete abil selgitatakse küsimust, missuguseid taimi ja taimesorte on kõige otstarbekohasem kasvatada soos.

Samuti suure tähtsusega on kohati heintaimede sortide saamise küsimus meil. Sage-dane nurin tegelikkude sooharijate poolt halva ja ebakindla ostetud seemne idanevuse ja talve-tamise kohta sunnib katsejaama ka heintaimede sordiarendusega tegemist tegema. Praegu on sookatsejaamas jällegi mõned head aruheina ja nurmikute sordid arendatud, missuguseid varsti paljundada võib.

Vaheldusniidu-katsed. Need on õieti külvikorra-katsed soomaal, kus vahel-duvad heina- ja põllutaimed mitmesugustes vahelkordades ja mitmesuguse aja jooksul. Nende katsete läbiviimisel tuleb silmas pidada täpselt üksikute külvikordade tasuvust. Kaheksa-aas-tase külvikorrage on praegu vaheldusniidu-katse Tooma Sookatsejaamas käimas.

Rohumaade-katsed. Need katsed käsitavad otstarbekohast karja- ja heina-maade sisseseadmist, nende eest hoolitsemist, väetamist, uuendamist jne. Kogu aeg tuleb jäl-gida ka taimestiku koosseisu muutusi rohumaadel ühenduses mitmesuguste kultiveerimisvõ-tetega. Nende katsete ülesandeks on määrata, kuidas on võimalik saadud rohumaid kindla headuse kõrgusel hoida, et nad mitte juba mõne aastaga alaväärtuslikuks ei muutuks. Rohu maade-katsetele tuleb eriti panna suurt rõhku, sest et soode kasutamine selles sihis näib ena-masti kõige otstarbekohasem olevat.

Et niisugused katsed ainult pikema aja jooksul kestnud töö järele tagajärgi võivad anda, ei ole praegusel ajal Tooma Sookatsejaamas toime pandud katsete kohta siinkohal veel võimalik andmeid avaldada.

Esimese vilja tasuvuse katse. Selle katse ülesandeks on selgitada küsi-must, missugune vili on kõige tasuvam tarvitusele võtta esimesena viljana ülesharitud sool. Praegu on Toomal niisugune katse käimas, kus esimesena viljana on võetud kartul, kanep, loomanaerid, segatis ja kaer. Kanepi, kartuli ja segatisega on iseäraliselt head tagajärjed saa-vutatud. Kanepi kohta vaata veel allpool.

Segatise seemnesegude-katse. Meie sood on väga kohased segatise kas-vatamiseks haljastoiduks või heinaks. Sellepärast on seemnesegude-katsed suure tähtsusega meie sookultuuris, sest nagu tegelikud kogemused tõendavad, annavad mitmesugused segud väga erinevaid saake. Tooma Sookatsejaamas toime pandud segatise seemnesegukatsed on näidanud, et väga tähtis on otstarbekohase seemnesegu valikul arvesse võtta, kuivõrd soomuld kõdunenud on, kuivõrd ta puhas umbrohist on, ja ilmastikuolusid.

Soo ja mineraalmaade mõjude võrdlus taimede kultiveeri-misel. Et suuremal jaol meie majapidamisest on kasutada mõlemad maaliigid, siis saab sel-geks selle küsimuse lahendamise suur väärtus, kuna selle küsimuse kohta senises sookirjandu-ses puuduvad igasugused andmed. Ka niisugused katsed on Sookatsejaamas käimas.

Näitekatsed ja näitemajapidamised. Sarnaste katsete ja majapi-damise korraldamine on kahtlemata tarvilik, sest ainult sel teel on võimalik sooharijate suure-male hulgale näidata katsejaamas saadud andmeid ja tulemusi. Niisuguseid katseid ja töid

teostab E. Sooparanduse Selts praegusel ajal osalt Toomal, osalt oma instruktorite abil igal pool meie maal.

Kavas on tähendatud peajoontes tarvilikumad katsed. Olgu nimetatud, et katsete kava on kavatsatud perioodiliselt täiendada vastavalt tegeliku elu nõuetele ja arenemisele, sest katsetegevus peab alati seisma kõige lähemas ühenduses tegeliku põllumajandusega ning peab selle produktiviteeti ja tasuvust tõstma.

Mainitud katsete kava on tekkinud tegeliku elu nõuetest ja on tingitud katsete korraldamise võimalustest. Üldse on aga katsed liig vähe aega kestnud selleks, et oleks neid võidud juba lõpetada ja läbitöötatud keskmiisi andmeid avaldada. Osa katsetest on juba lähemas tulevikus niikaugele arenenud, et nende tulemused varsti võivad tulla avaldamisele.

Põhjavee sügavuse üle selgusele jõudmiseks toimetatakse perioodilisi põhjavee kõrguse mõõtmisi katsepõldudel vaatekaevude abil.

Külma mõju kõrvaldamiseks, niiskuseolude reguleerimiseks jne. rullitakse katsete all olevaid heinamaa pindasid raske rulliga. Niisuguse rullimise mõju on Tooma Sookatsejaama heinamaadel osutunud väga soodsaks heinkamara arenemisele.

Esimese vilja tasuvuse katse tagajärgede juures on selgunud, et kõdunenud soomullal ja võrdlemisi hästi kuivatatud katselappidel kasvab kanep lopsakalt. See taim on väga tundelik põhjavee kõrge seisu vastu. Hariliku heinamaa jaoks reguleeritud põhjavesi madalsool asub liig lähedal maapinnale kanepi kasvatamiseks. Peale selle nõuab kanep küllaldaselt kõdunenud madalsood kõrge lämmastiksisaldusega. Ainult siis võib ta anda kaali-fosfaat-väetusega väga hääd saaki.

Kodumaa heinamaakamara uurimine on heinamaade ratsionaalse kasutamise eeltingimuseks. Tooma sookatsejaamas korraldatud katsete tulemused, mis olid täielises kooskõlas nii tegeliku elu kogemustega kui ka Jõgeva Sordikasvanduse Katsejaama andmetega, näitavad, et kultiveeritud soodel kuuluvad paremate taimede hulka heinkamara loomiseks: aruhein (päris aruhein), timut, kerahein, paelrohi, ohtetu luste, aasrebasesaba, aasnurmik, valge kastehein, punane aruhein, valge ja rootsi ristikhein. Mõned heinamaa pindade vaatluse andmed on järgnevas tabelis toodud, prof. C. Weberi järgi märgitud (astmed 1 — 10), kusjuures „1“-ga märgitakse, kui leiduvad üksikud eksemplarid, „10“-ga märgitakse, kui see taim on ainuvalitsevas ülekaalus.

Rohufloora Toomal 1922.

Põhjavee seis sm Vanus Pind	99	80	77	68						
	7-aastane niit				6-aastane niit			7-a. niit	9-a. niit	7-a. karja- maa pinna %
	H I	H II	H IV	H III	J I	J II	J III	J IV	G I	
<i>Phleum pratense</i> (Timut)	4	4	3	4	8	7	7	6	2	11
<i>Festuca pratensis</i> (Aruhein)	7	4	3	4	9	7	7	5	2	10
<i>Dactylis glomerata</i> (Kerahein)	2	1	1	2	5	6	6	4	9	27
<i>Alopecurus pratensis</i> (Aasrebasesaba)	4	1	2	3	5	3	5	7	2	—
<i>Bromus inermis</i> (Ohtetu luste)	8	2	2	2	—	—	—	—	—	—
<i>Poa pratensis</i>	4	6	7	7	7	6	5	6	1	22
<i>Poa trivialis</i> (Harilik nurmik)	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—
<i>Agrostis stolonifera</i> (Valge kastehein)	—	1	2	2	2	1	1	—	—	—
<i>Festuca rubra</i> (Punane aruhein)	—	—	6	7	—	1	1	1	—	7
<i>Trifolium hybridum</i> (Rootsi ristikhein)	1	—	1	1	2	2	2	1	3	—
<i>Trifolium repens</i> (Valge ristikhein)	2	4	7	5	4	5	4	3	4	11

Õige väetamine on üks mõjuvamaid abinõusid meie heinamaadel soovitatavate heinaliikide alalhoidmiseks. Alljärgnevas tabelis on näha väetamise mõju. Siin on viiele katse-
lapile üheksa aasta jooksul antud mitmesugust väetist. Taimede koosseis on hinnatud samuti Weberi järele 1 — 10 astmelises palli süsteemis, hinnatud 9-mal aastal poole heinaseemne külvi.

Väetis:	P+K	K	O	N	P+K+N
<i>Phleum pratense</i> (Timut)	2	—	—	1	3
<i>Festuca pratensis</i> (Aruhein)	2	3	3	2	4
<i>Dactylis glomerata</i> (Kerahein)	9	5	4	3	7
<i>Alopecurus pratensis</i> (Aasrebasesaba)	2	1	—	2	4
<i>Poa pratensis</i> (Aasnurmik)	1	1	—	2	3
<i>Trifolium pratensis</i> (Punane ristikhein)	1	2	—	—	—
<i>Trifolium hybridum</i> (Rootsi ristikhein)	3	—	—	—	3
<i>Trifolium repens</i> (Valge ristikhein)	4	1	—	1	2
<i>Potentilla silvestris</i> (Tedremaran)	—	1	5	4	2
<i>Carex</i> (Tarnad)	—	6	7	3	—

Umbrohud on levinud peamiselt väetamata või osaliselt väetatud lappidel. Tooma katsed näitavad, et timuti halvav mõju teiste heintaimede kasvule mitte ilmsiks ei tule.

Kohaste heintaimede seemnesegude kindlaks määramiseks korraldatud katsed näitavad, et alljärgnevad seemnesegud meie oludes kõige paremad on.

Heinaseemnesegu kestva niidu jaoks madalsool.

Taimede nimi.	Niiskele maale		Kuivale maale	
	Kg pro ha või naelades pro Riia vakamaa	Pinna %	Kg pro ha või naelades pro Riia vakamaa	Pinna %
<i>Phleum pratense</i> , timut	5	18	5	18
<i>Festuca pratensis</i> , aruhein	12	17	10	14
<i>Dactylis glomerata</i> , kerahein	—	—	3	5
<i>Alopecurus pratensis</i> , aasrebasesaba	4	10½	2	6
<i>Bromus inermis</i> , ohtetu luste	—	—	3	3
<i>Phalaris arundinacea</i> , paelrohi	4	10½	2	6
<i>Poa pratensis</i> , aasnurmik	—	—	6	18
<i>Poa trivialis</i> , harilik nurmik	2	6	—	—
<i>Poa palustris</i> , soonurmik	3	8	2	6
<i>Agrostis stolonifera</i> , valge kastehein	2	8	—	—
<i>Festuca rubra</i> , punane aruhein	2	4	3	6
<i>Trifolium hybridum</i> , rootsi ristikhein	2	9	1	5
<i>Trifolium repens</i> , valge ristikhein	2	9	3	13
Summa	38	100	40	100

Märkus: Stebleri normi järele on puhaskülvile arvatud 50% lisa.

Puudumise korral asemele võtta:

3 kg <i>Bromus inermis</i>	— 2	kg <i>Dactylis glomerata</i> .
2 „ <i>Phalaris arundinacea</i>	— 2	„ <i>Alopecurus pratensis</i> .
2 „ <i>Poa palustris</i> (kuival maal)	— 1½	„ <i>Poa pratensis</i> .
2 „ <i>Poa palustris</i> (niiskel maal)	— 1	„ <i>Poa pratensis</i> .
2 „ <i>Agrostis stolonifera</i>	— 2½	„ <i>Poa trivialis</i> .
2 „ <i>Festuca rubra</i>	— 1½	„ <i>Poa pratensis</i> .

Seemnesegu külv peab sündima sademete-rikkal suve ajajärgul ilma katteviljata.

Pärastine kultuuride korrashoid seisab veeäravoolu korrashoid, korrapärase väetamise, umbrohtude vastu võitlemises ja tarviduse korral heinamaa pindade äestamises ja rullimises.

Väga lopsaka arenemisega Toomal on ohtetu luste (*Bromus inermis*). See taim kardab aga liigniiskeid kohti.

Soolaboratooriumi sisseseadmisega Tooma Sookatsejaama on võimalik tõsta tööde tähtsust ja muuta katseid põhjalikumaks. Soolaboratooriumist üksi ei jätku muidugi katsetöödeks, kuid soouurimistööde juures tekkivate küsimuste lahendamiseks kui ka soomulla analüüside tegemiseks tegeliku nõuande töö juures on soolaboratoorium möödapääsmatu.

Olemasolevatest väetuskatsetest soomaal võiks nimetada väetuskatseid põlluviljadega Toomal. Lõikuseandmed on esitatud järgnevas tabelis, kusjuures rukki, kartuli, kaera- ja heinamaa kohta käivad arvud on 6 aasta keskmiseks, ristikheina I, odra, loomanaeri ja segase omad — 5 a. ja ristikheina II arvud — 4 aasta keskmiseks.

Lõikuse keskmised kilogrammides aarilt.

Katselappide n-rid	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Väetus	P + K	K	—	P	P + K + N	(Sõnnik) P + K	Litv P + K	Savi P + K
Rukis	f teri 17,5 ölgi 31,4	4,6 11,1	4,4 7,5	10,1 17,0	17,4 32,1	16,7 29,5	16,4 26,4	14,9 28,1
Kartul	186	116	62	96	204	223	155	150
Kaer	f teri 18,2 ölgi 44,5	12,8 27,8	7,8 17,7	10,1 28,4	15,0 48,0	20,3 44,5	25,2 45,5	24,5 45,6
Ristikhein I (kuivi heinu) . . .	24,5	12,6	9,2	13,7	29,4	38,7	29,4	38,7
Ristikhein II (kuivi heinu) . .	27,6	10,5	6,0	10,7	39,5	38,6	36,7	47,2
Oder	f teri 14,2 ölgi 35,6	6,1 18,2	5,1 11,8	11,2 19,3	12,9 41,8	13,6 29,3	15,6 29,3	16,0 42,4
Loomanaeris	419	225	114	320	714	848	520	1 682
Segatis (kuivi heinu)	70,7	32,7	20,6	39,9	78,4	82,0	72,0	72,5
Heinamaa (kuiv hein)	39,4	23,7	12,8	27,6	49,1	39,1	35,7	27,7

Tabeli arvude vaatlemisel on ühekülgse kaali- ja fosfaat-väetuse mõju äratuntav, kusjuures enamail juhtumel on esimeses miinimumis fosforhape ja teises — kaali. Ristikheina ja kaera juures on vahekord pea ühesuurune. Erandiks on kaalit armastav kartul, millele ühekülgne kaali-väetus soodsamalt mõjub kui ühekülgne fosfor-väetus. Saadud tulemused on arusaadavad, kui arvesse võtta, et kaali taimedel soopinnas kättesaadavam on, kui mullapinnas ebaühtlaselt jaotatud fosforhape.

Toodud katsete andmed annavad madalsoode väetusküsimuse lahenduse, vähemalt kvalitatiivselt.